

15. Odpoveď podpredsedníčky vlády a ministerky hospodárstva Slovenskej republiky Denisy Sakovej na interpeláciu poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Tamary Stohlovej podanú 12. decembra 2024 vo veci informácií o spaľovaní rádioaktívneho odpadu zo zahraničia na území SR

DENISA SAKOVÁ
PODPREDSEDNÍČKA VLÁDY
A MINISTERKA HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

KANCELÁRIA NR SR PODATEĽŇA	
Došlo: 13 -01- 2025	
Číslo záznamu: 00424	Číslo spisu: K12-ODOS-0096/2025-4
Listy: 5	Prílohy: Vybavuje:

Bratislava 10. januára 2025
Číslo: 19193/2025-4120-00772

Vážená pani poslankyňa,

v zmysle § 130 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov si Vám dovoľujem zaslať odpovede na otázky obsiahnuté vo Vašej interpelácii týkajúcej sa novely zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 127/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z., zákona č. 171/1998 Z. z., zákona č. 211/2000 Z. z., zákona č. 332/2007 Z. z. a zákona č. 388/2021 Z. z. a zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 69/2020 Z. z., zákona č. 388/2021 Z. z., zákona č. 119/2023 Z. z. a zákona č. 205/2023 Z. z., ktorou došlo k obnoveniu spracovania rádioaktívnych odpadov („RAO“) s pôvodom mimo územia SR na účely jeho spaľovania a následného vrátenia zmenšeného objemu RAO a alikvotnej aktivity naspäť pôvodcovi RAO mimo územia SR.

K Vaším otázkam mi dovoľte, po preverení skutkového stavu, uviesť nasledovné.

1. *S ktorými štátmi, prípadne spoločnosťami prebiehajú alebo prebiehali rokovania o spaľovaní zahraničného RAO v Slovenskej republike?*

Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a.s. (ďalej len „JAVYS, a.s.“) aktuálne sleduje potenciálne obchodné príležitosti v oblasti poskytovania služieb nakladania s RAO. V minulosti boli uzatvorené zmluvy s Českom, Nemeckom a Talianskom.

2. *Prebehne v prípade budúceho spaľovania zahraničného RAO transparentná verejná súťaž?*

Spoločnosti vlastniace RAO určené na ďalšie spracovanie spaľovaním štandardne vyhlasujú na výkon tejto služby verejnú súťaž v súlade s európskymi, resp. vnútroštátnymi pravidlami.

3. *Budú zmluvy o spaľovaní zahraničného RAO včas a v plnom znení zverejnené?*

Rozsah zverejňovania zmlúv je vždy v súlade s platnou legislatívou SR.

4. *Aký typ zahraničného RAO, teda rádionuklidové zloženie, aktivita a forma, bude možné dovážať a spaľovať v Slovenskej republike?*

Pred samotným dovozom RAO na spracovanie v SR je vypracovaná bilancia dovezenej a vyvezenej aktivity, ktorej súlad s platnou legislatívou je posudzovaný Úradom jadrového dozoru SR (ďalej len „ÚJD SR“), ďalej je táto bilancia taktiež posudzovaná zodpovedným dozorným orgánom štátu, ktorý odosiela RAO na jeho spracovanie. Rádionuklidové zloženie, aktivita a forma zahraničného RAO, ktoré je možné doviesť

a spaľovať v SR, v prvom rade závisí od platnej licencie na spaľovanie RAO pre príslušnú spaľovňu RAO, ktorú držiteľ licencie JAVYS, a.s. získal od dozorných orgánov SR na základe príslušnej žiadosti predloženej v zmysle platnej legislatívy a táto licencia určuje okrem iného aj aké rádionuklidové zloženie, aktivitu a formu RAO je možné a za akých podmienok v príslušnom spaľovacom zariadení spracovať.

5. *Z mesačných výkazov o spaľovaní RAO zverejňovaných spoločnosťou JAVYS, a.s. vyplýva, že aktivita popola, ktorý vzniká po spálení RAO je často významne nižšia než aktivita spaľovaného RAO, aké je vysvetlenie rozdielu?*

Nie je pravdou, že by aktivita v sekundárnom odpade zo spaľovania, t. j. popola, bola významne nižšia voči aktivite vstupného RAO v rámci kampaní spaľovania RAO od jednotlivých producentov. Bilancie aktivity spracovania RAO sú kontrolované v súlade s platnou slovenskou legislatívou zo strany príslušných dozorných orgánov a pri spracovaní RAO od zahraničných producentov je navyše táto kontrola realizovaná pravidelne aj zo strany Európskej komisie prostredníctvom EURATOM, ako dodržiavanie ustanovení smernice Rady 2006/117/EURATOM o dozore a kontrole pri preprave RAO a vyhorelého jadrového paliva. V mesačne zasielaných informáciách o spaľovaní RAO môže dôjsť k rozdielu v bilancii vstupnej a výstupnej aktivity, pretože v takomto krátkom časovom úseku nie sú spravidla ukončené všetky činnosti v rámci prebiehajúcich kampaní spaľovania RAO od jednotlivých producentov vrátane čistenia častí technologických celkov spaľovní po ukončení spaľovania RAO od príslušného producenta, pri ktorých je uvoľnené zostávajúce množstvo popola a popolčeka vrátane aktivity do sekundárneho odpadu zo spracovania.

6. *Je rádionuklidové zloženie dovezeného RAO a spätne vyvázaných produktov spaľovania identické (t. j. obsahuje každý z rádionuklidov v rovnakom množstve pri dovoze aj vývoze). Ak nie, aké sú kvantifikované rozdiely v rádionuklidovom zložení dovezeného RAO a vyvázaných produktov spaľovania?*

Tak ako je už uvedené vyššie, pri každom spracovaní RAO od externých producentov sa vyhodnocuje bilancia aktivity dominantných alfa, beta, gama rádionuklidov v dovezenom RAO a v sekundárnom RAO zo spracovania dovezeného RAO, pričom výsledok tejto bilancie, ktorý je následne predkladaný na odsúhlasenie príslušným dozorným orgánom, musí byť v súlade s metodikou vyhodnotenia takejto bilancie aktivity, ktorá je odsúhlasená pre každý prípad spracovania, resp. úpravy zahraničného RAO ešte pred jeho dovozom na spracovanie. Všetky doteraz realizované projekty spracovania RAO pre externých producentov boli v JAVYS, a. s. realizované v súlade s takto definovanými požiadavkami, a tým plne v súlade s právnymi predpismi SR, ale aj s požiadavkami Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, ktoré stanovujú základný rámec a princípy pre realizáciu projektov cezhraničného nakladania s RAO (vrátane spaľovania RAO). Každý takýto projekt je pravidelne vyhodnocovaný v zmysle plnenia stanovených kritérií.

7. *Aký je podiel zahraničných rádionuklidov, ktoré zostávajú v Slovenskej republike? Sú pri vyrovnávaní aktivitej bilancie nahradené slovenskými rádionuklidmi?*

Tak ako je uvedené v odpovedi vyššie.

8. *Spoločnosť JAVYS, a.s., bola ako štátna akciová spoločnosť založená na vykonávanie služieb vo verejnom záujme. Dovoz a spaľovanie zahraničného RAO predstavuje*

zvýšené bezpečnostné riziko. Vysvetlite, akým spôsobom je spaľovanie zahraničného RAO vo verejnom záujme?

Spoločnosť JAVYS, a. s. vykonáva činnosti prevádzkovania, manažmentu a vyradovania jadrových zariadení, prepráv a nakladania s rádioaktívnymi odpadmi až po ich finálne uloženie s cieľom minimalizácie množstva sekundárneho RAO určeného na uloženie a JAVYS, a. s. taktiež zabezpečuje a vykonáva realizáciu prepráv a nakladania s vyhoretým jadrovým palivom. V súčasnosti zabezpečuje vyradovanie jadrovej elektrárne A1 a jadrovej elektrárne V1, ako aj spracovanie RAO a nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom z vyradovania ale aj z prevádzky jadrových elektrární v SR. Všetky tieto činnosti JAVYS, a. s. vykonáva spoľahlivo a bezpečne s minimálnym vplyvom na životné prostredie. K tomuto vybudoval potrebnú infraštruktúru schválenú a posudzovanú na vnútroštátnej úrovni, ako aj cezhranične, v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie, pričom JAVYS, a.s. pre všetky tieto činnosti získal kladné Záverečné stanoviská MŽP SR. Základnou požiadavkou na spracovanie akéhokoľvek odpadu je redukcia jeho objemu. Spoločnosť JAVYS, a. s. je však zároveň aj obchodnou spoločnosťou založenou na účely dosahovania zisku, preto je žiaduce, aby realizoval aj ďalšie komerčné aktivity, kde dokáže využiť a vyťažiť kapacity vybudovanej infraštruktúry, odborného personálu, a teda aktívne zúčastňovať svoje dlhoročné odborné znalosti z oblasti prepráv a nakladania s RAO a prepráv a nakladania s VJP. Tieto skúsenosti z vyradovania jadrových elektrární (ďalej len „JE“) aktívne zdieľa v rámci celej EÚ, čo z nej robí skúseného a spoľahlivého partnera a zároveň vytvára zisk, ktoré je príjmom Slovenskej republiky.

9. Prečo sa JAVYS a.s. nevenuje domácim záväzkom ako napríklad projektu hlbinného úložiska?

Spoločnosť JAVYS, a.s. vykonáva predovšetkým činnosti uvedené vyššie. Jedným z dôležitých projektov nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnych materiálov je dlhodobý projekt výstavby hlbinného úložiska, ktorý je v súčasnosti vo fáze prípravy geologického prieskumu a komunikačných aktivít v potenciálnych lokalitách pre umiestnenie hlbinného úložiska v SR. V predchádzajúcom období boli realizované projekty „Hlbinné úložisko – výber lokality, I. etapa“ (2012 – 2016) a „Hlbinné úložisko - výber lokality, II. etapa – 1. časť“ (2017 – 2018). Konceptne je výstavba hlbinného úložiska riešená vo vnútroštátnej politike a programe nakladania s RAO a vyhoretým jadrovým palivom v SR.

10. Akým spôsobom sa bude pracovať s verejnosťou z lokalít, ktoré sú dotknuté spaľovaním zahraničného RAO?

Spaľovanie slovenského, ako aj zahraničného RAO podlieha rovnakým prísnyh bezpečnostným a prevádzkovým predpisom a je vykonávané v súlade s vydanými povoleniami na prevádzku spaľovacích zariadení príslušnými dozornými orgánmi v zmysle platnej legislatívy. Dotknutá verejnosť je súčasťou všetkých povoľovacích konaní. JAVYS, a. s. pravidelne zverejňuje informácie o svojich činnostiach na svojom webovom sídle, zasiela príslušné informácie o nakladaní a špeciálne o spaľovaní RAO starostom obcí dotknutých týmito činnosťami a aktívne pôsobí v rámci Združenia miest a obcí jadrových lokalít v Jaslovských Bohuniciach a Mochovciach, kde prevádzkuje svoje zariadenia. Pôvodné rozhodnutie o zákaze spracovania zahraničného odpadu sa nezakladalo na žiadnych legislatívnych, či bezpečnostných ani prevádzkových dôvodoch, pričom však malo dopady na ekonomickú a kapacitnú prevádzku príslušnej

infraštruktúry a predstavovalo výrazný zásah do komerčných činností spoločnosti JAVYS, a.s., a tým aj príjmom štátneho rozpočtu.

11. *Pôvodná zmluva na spálenie zahraničného RAO s talianskou elektrárnou Caorso v Taliansku bola uzavretá s podmienkou vysokých sankcií v prípade nesplnenia alebo vypovedania zmluvy. Prečo bola takto nevýhodná zmluva podpísaná?*

Spoločnosť JAVYS, a. s. uzatvára všetky zmluvy, tak, aby boli práva a povinnosti vzájomne právne vyvážené. Je všeobecne známou skutočnosťou, že akákoľvek neprimerane vysoká sankcia, ktorej výška výrazne prevyšuje výšku skutočne vzniknutej škody, môže byť posúdená ako neprimeraná a neplatná pre rozpor s dobrými mravmi a v takomto prípade túto zmluvu spoločnosť JAVYS, a. s. neuzatvorí.

12. *Aké sú odhadované množstvá RAO z budúceho vyradenia druhej spaľovne RAO (PS45) a predúpravnej linky a odhadované náklady tohto vyradenia (pre každé zariadenie osobitne)?*

Odhad množstiev RAO z vyradovania spaľovne RAO PS45 bol vypracovaný podľa metodiky založenej na ISDC, ako súčasť vyradovania JZ TSÚ RAO a sú súčasťou dokumentu „Koncepčný plán vyradovania JZ TSÚ RAO“. Metodika rešpektuje odporúčania podľa dokumentu MAAE „Financial Aspects of Decommissioning“, ktorá definuje typy činností vyradovania z pohľadu stanovovania nákladov na vyradovanie a postup pri stanovovaní nákladov na vyradovanie. Predpokladané množstvá RAO pochádzajúce z vyradovania spaľovne PS45 predstavujú cca 2 % z celkového odhadovaného inventáru vyprodukovaných RAO z vyradovania objektu 809. Pretože spaľovňa RAO PS45 bola vybudovaná v existujúcich priestoroch objektu 809, pri maximálnom využití existujúcich stavebných častí a niektorých častí prevádzkovej technológie (ako napr. vzduchotechnické systémy, zásobné nádrže kvapalných RAO, pomocné systémy), nie je predpokladané významné navýšenie inventáru RAO v objekte 809 z prevádzky tejto technológie.

13. *Kde bude uložený RAO z budúceho vyradenia druhej spaľovne (PS45) a predúpravnej linky?*

V súčasnosti je na Slovensku len jedno jadrové zariadenie na ukladanie rádioaktívnych odpadov – Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov v lokalite Mochovce. Toto zariadenie je určené na trvalé uloženie nízkoaktívnych a veľmi nízkoaktívnych rádioaktívnych odpadov z prevádzky a vyradovania všetkých jadrových zariadení v SR bez úmyslu ich následne vyberať.

14. *V rámci zisťovacieho konania pre druhú spaľovňu (PS 45) v rokoch 2018 – 2019 JAVYS, a.s. odôvodňoval jej potrebu tým, že prvá spaľovňa PS 06 kapacitne nepostačuje pre spaľovanie slovenského RAO z dôvodu očakávaného cca 50 % nárastu jeho tvorby v rokoch 2020 – 2023. Výstavba spaľovne PS 45 nebola odôvodňovaná spaľovaním zahraničného RAO. Zrušenie zákazu spaľovania zahraničného RAO bolo vo vládnom návrhu zákona odôvodňované aj tvrdením o neefektívnom využívaní spracovateľských kapacít JAVYS, a.s. V rokoch 2021 a 2022 sa spaľovalo menej než 40 ton slovenského RAO. Množstvo slovenského RAO nenarástlo a kleslo približne o polovicu oproti rokom 2016 – 2019. Žiadame vysvetliť tento zásadný rozpor medzi tvrdeniami JAVYS, a.s. z rokov 2018 – 2019 a realitou v rokoch 2020 – 2023.*

Pri zisťovacom konaní v roku 2018 sa vychádzalo z predpokladov roku 2017 - nárastu množstiev RAO z vyrad'ovania JE A1 a JE V1 po roku 2020 a taktiež z nárastu RAO z prevádzkovaných blokov v SR, kde sa počítalo s prevádzkou EMO3 aj EMO4 v období po roku 2020 tak, ako je to presne uvedené v dokumente zo zisťovacieho konania. Vychádzalo sa z toho, že stará spaľovňa počas svojej prevádzky od roku 2001 dosiahla reálne maximálne množstvá spracovaných RAO cca 130 ton za rok. Vzhľadom na sklz plánovaných činností predovšetkým pri sprevádzkovaní EMO3 a EMO4 a čiastočne aj pri vyrad'ovaní JE V1 sa uvedené predpoklady z doby prípravy realizácie zisťovacieho konania nenaplnili.

15. *Bolo možné spáliť 865 ton RAO z jadrovej elektrárne Caorso a 617 m³ inštitucionálneho RAO z Talianska v zmysle uzavretých zmlúv v termíne do konca roka 2023 bez výstavby predúpravnej linky a druhej spaľovne (PS 45) a pri využívaní len voľnej kapacity prvej spaľovne (PS 06), po spálení slovenského RAO?*

Potreba vybudovania linky predúpravy RAO nevyplývala z kapacitných možností spaľovne RAO PS 06, ale z dôvodu fixácie dovezených RAO v ureaformaldehydovej matrici a možného spôsobu ich bezpečného a efektívneho spracovania v podmienkach spoločnosti JAVYS, a.s. Rozhodnutie o výstavbe druhej spaľovne nevyplývalo zo zmluvných záväzkov pre externých zmluvných partnerov, ale z dôvodu plánovanej obnovy a zefektívnenia prevádzky technológie spaľovania, ktoré je v aktívnej prevádzke od roku 2001. Spracovanie zahraničných RAO prebiehalo spravidla medzi kampaniami, keď to umožňovala disponibilná spracovateľská kapacita. Možnosti spracovania RAO a inštitucionálneho RAO z Talianska boli ovplyvňované požiadavkami jednotlivých producentov v SR (vyrad'ovanie jadrových zariadení a prevádzka JE), pričom spracovanie domácich RAO bolo zabezpečované prioritne. Jednotlivé požiadavky producentov sú pravidelne aktualizované a prehodnocované minimálne v ročnom intervale.

S pozdravom

Vážená pani
Tamara Stohlová
poslankyňa
Národná rada SR
Bratislava

Na vedomie:
Peter Žiga
podpredseda Národnej rady SR
poverený výkonom právomocí
predsedu Národnej rady SR
Národná rada SR
Bratislava